

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΑΡ. ΠΡΟΤ.: 0460
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 03.04.00

ΕΚΘΕΣΗ

Προς : κ. Παρασκευά Αυγερινό, Γραμματέα του τομέα Διεθνών Σχέσεων

Από : Γιάννη Νικολάου, μέλος της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ, αναπληρωτή Γραμματέα
του τομέα Διεθνών Σχέσεων
Δημήτρη Μπατζελή, μέλος του τομέα Διεθνών Σχέσεων

Κοιν.: Πρωθυπουργό, κ. Κώστα Σημίτη
ΥΠΕΞ κ. Γ. Παπανδρέου

**Θέμα : Συνέδριο Σοσιαλιστικού Κόμματος Σερβίας και
η πολιτική κατάσταση στην Ο. Δ. Γιουγκοσλαβίας.**

Αθήνα 28.3.2000

Στις 17 Φεβρουαρίου, έγινε στο Βελιγράδι το 14^ο Συνέδριο του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Σερβίας. Σε αυτό παρέστη αντιπροσωπεία του Κινήματος, αποτελούμενη από τους Γιάννη Νικολάου, μέλος της Κεντρικής Επιτροπής και αναπληρωτής Γραμματέας του Τομέα Διεθνών Σχέσεων και Τάκη Μπατζελή, μέλος του Τομέα Διεθνών Σχέσεων.

Το Συνέδριο αποτελούσαν 2.300 περίπου σύνεδροι και το παρακολούθησαν 60 περίπου ξένες αντιπροσωπείες από 35 χώρες. Η καταγωγή των αντιπροσωπειών, κατά κύριο λόγο, προήρχετο από χώρες του Τρίτου Κόσμου. Από την Δυτ. Ευρώπη συμμετείχαν αντιπροσωπείες μικρών Κ.Κ. (π.χ. Δανίας, Ολλανδίας). Από την Ελλάδα συμμετείχαν επίσης αντιπροσωπείες του ΔΗΚΚΙ, με επικεφαλής τον Δ. Τσοβόλα, του Κ.Κ.Ε. και του Συνασπισμού.

Το πολιτικό πλαίσιο του Συνεδρίου ήταν αυστηρά ενταγμένο στις ανάγκες της συγκυρίας και της αγιοποίησης της πολιτικής του Κόμματος και του S. Milosevic. Η όλη διαδικασία θύμιζε έντονα συνέδριο Κ.Κ. του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Χαρακτηριστικό είναι ότι η Κ.Ε. και ο Πρόεδρος του (Milosevic) εκλέχτηκαν μόλις τρεις ώρες μετά την έναρξη του Συνεδρίου. Σημαντικές αλλαγές στο επίπεδο της ηγεσίας του δεν υπήρξαν. Πιο σημαντική είναι ο διορισμός στη θέση του μοναδικού αντιπροέδρου του Κόμματος, του Πρωθυπουργού της Σερβίας M. Marjjanovic. Αυτό σημαίνει ότι ίσως αντικατασταθεί στο άμεσο μέλλον από τη θέση του Πρωθυπουργού.

Η ομιλία του S. Milosevic στο Συνέδριο μετά την επανεκλογή του, αναλώθηκε στις γνωστές θέσεις του καταγγελίας της Διεθνούς Κοινότητας και αγιοποίησης της δικής του πολιτικής. Όμως, κυριότερο χαρακτηριστικό της ομιλίας του ήταν ο διχαστικός της χαρακτήρας στο εσωτερικό της χώρας. Κατήγγειλε συλλήβδην όλους αυτούς που διαφωνούν μαζί του ως «προδότες» και «δειλούς». Ειδικότερα, για τα κόμματα της αντιπολίτευσης χρησιμοποίησε χαρακτηρισμούς όπως «ανθρωπάκια», «πράκτορες ξένων δυνάμεων», «ανύπαρκτοι». Όλο αυτό το σκηνικό αναπαράγεται συνεχώς από τα, ασφυκτικά ελεγχόμενα από το κράτος, Μ.Μ.Ε.

Διμερείς συναντήσεις.

Κατόπιν αιτήματος του Σ.Κ. Σερβίας, συναντηθήκαμε με το μέλος της Κ.Ε. Goran Percevic.

Κατόπιν αιτήματός μας, συναντηθήκαμε με τον Πρόεδρο του Δημοκρατικού Κόμματος Αναγέννησης Vuk Draskovic και τον σύμβουλό του επί των εξωτερικών υποθέσεων Predrag Simic.

Η συνάντησή μας ήταν ενδιαφέρουσα, επειδή είχαμε την ευκαιρία να ακούσουμε από «πρώτο χέρι» τις απόψεις του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης, τις οποίες εν συντομία παραθέτουμε:

Η συνάντησή μας ήταν ενδιαφέρουσα, επειδή είχαμε την ευκαιρία να ακούσουμε από «πρώτο χέρι» τις απόψεις του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης, τις οποίες εν συντομία παραθέτουμε:

- Το καθεστώς Milosevic ετοιμάζει πολύ άσχημα πράγματα για τη χώρα. Χαρακτηριστικό δείγμα είναι το Συνέδριο του Σοσιαλιστικού Κόμματος Σερβίας (S.P.S.), όπου τα διχαστικά κηρύγματα έχουν τον πρώτο λόγο. Πολύ φοβάμαι ότι οδεύουμε σε εμφύλιο πόλεμο. Εύχομαι να διαφρευτώ.

Ονειρο της γυναίκας του Milosevic είναι η Σερβία να αποτελέσει το κέντρο αναγέννησης του Μπολσεβικισμού.

- Για την επίτευξη του στόχου διατήρησης της εξουσίας, είναι διατεθειμένοι να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε μέσον. Στα πλαίσια αυτά, η φυσική εξόντωση στελεχών της αντιπολίτευσης είναι αποδεκτή γι' αυτούς πρακτική. Ήδη έχουν γίνει μια σειρά δολοφονίες στελεχών του κρατικού μηχανισμού και του υπόκοσμου, χωρίς να εξιχνιαστεί καμία. Αποπειράθηκαν να δολοφονήσουν και εμένα. Το φορτηγό αυτοκίνητο με το οποίο προσπάθησαν να με δολοφονήσουν είχε κρατικές πινακίδες. Ήδη το καθεστώς και ο Milosevic προσωπικά κατηγορούν την αντιπολίτευση για συνεργασία με ξένες δυνάμεις.
- Το καθεστώς, στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα, είναι ανίκανο να προσφέρει σταθερότητα στη περιοχή. Ειδικότερα για το Κόσσοβο, έδειξε με την πολιτική του ότι ήθελε τον πόλεμο, ώστε να κάνει τις παραχωρήσεις υπό πίεση και να παρουσιάσει ως απόλυτα υπεύθυνες τις μεγάλες Δυνάμεις. Είναι διατεθειμένοι ακόμη και τη Βοϊβοντίνια να παραχωρήσουν, αρκεί να κρατήσουν την εξουσία. Είναι όμως βέβαιο ότι σταθερή περιοχή χωρίς σταθερή Σερβία δεν συμβαδίζουν.
- Αποδέχομαι ως γεγονός ότι οι Η.Π.Α. είναι η μοναδική υπερδύναμη. Σε αυτά τα πλαίσια πρέπει να συνεργαστούμε μαζί τους με αξιοπρέπεια. Πολλές φορές όμως φαίνεται να μην κατανοούν την κατάσταση, με αποτέλεσμα να δημιουργούν προβλήματα. Περιορίζομαι να αναφέρω μερικές περιπτώσεις:
 1. Η επιβολή του embargo ευνοεί το καθεστώς και όχι την αντιπολίτευση.
 2. Η συμπερίληψη του Milosevic στον κατάλογο των εγκληματιών πολέμου του Δικαστηρίου της Χάγης είναι λάθος. Η ενέργεια αυτή κάνει τον Milosevic και το καθεστώς πιο επιθετικούς και καταπιεστικούς.
 3. Σε συζητήσεις με Αμερικανούς επισήμους, αρμόδιους για τη Γιουγκοσλαβία (π.χ. Gelbart), δεν φαίνεται να είναι αρνητικοί σε μια σύντομη εσωτερική σύγκρουση τύπου Ρουμανίας, με στόχο τη πτώση του Milosevic. Θεωρώ αυτή τη προσέγγιση επιπόλαιη. Ποιος εγγυάται ότι αυτή η σύγκρουση θα είναι σύντομη (π.χ. μια εβδομάδα) και όχι πολύμηνη; Άλλωστε το καθεστώς σε τελευταία ανάλυση επιδιώκει κάτι τέτοιο.

- Η συνεργασία των κομμάτων της δημοκρατικής αντιπολίτευσης αρχίζει να παίρνει θετικό χαρακτήρα.

Ζητάμε, ο Milosevic να προκηρύξει εκλογές σε όλα τα επίπεδα:

α) Βουλευτικές στη Σερβία β) Ομοσπονδιακές βουλευτικές γ) Δημοτικές στη Σερβία.

Εαν αποδεχθεί το αίτημα, το embargo πρέπει να αρθεί συνολικά. Πιστεύω ότι αν η αντιπολίτευση κερδίσει στις Βουλευτικές εκλογές θα είναι πολύ δύσκολο για τον Milosevic να μη παραδώσει την κυβέρνηση. Σε αντίθετη περίπτωση, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει τον στρατό και την αστυνομία εναντίον της λαϊκής ετυμηγορίας. Ο σερβικός στρατός δεν έχει παράδοση πραξικοπημάτων. Αλλωστε, μέσα στις τάξεις του υπάρχουν πολλοί (ιδιαίτερα οι μεσαίοι αξιωματικοί) που διαφωνούν με τη πολιτική του καθεστώτος. Η αστυνομία είναι πιο πιστή στο καθεστώς, όμως και σ' αυτής το εσωτερικό υπάρχουν αντίθετες απόψεις.

Εγώ, από την πλευρά μου, έχω δηλώσει ειλικρινά ότι δεν θα υπάρξουν ενέργειες αντεκδίκησης και ειδικότερα εναντίον του Milosevic και της οικογένειάς του.

Πρόσφατο γκάλοπ, το οποίο διενεργήθηκε από Ινστιτούτο Σφυγμομέτρησης, φιλικά προσκείμενο στο κυβερνών κόμμα, δίνει τα εξής αποτελέσματα, αν προκηρυχθούν εκλογές τώρα:

- Σοσιαλιστικό Κόμμα Σερβίας (S.P.S.): 26%
- Δημοκρατικό Κόμμα Αναγέννησης (S.P.O.): 19,7%
Πρόεδρος: V. Draskovic
- Δημοκρατικό Κόμμα (D.P.): 9,4%
Πρόεδρος: Z. Djincic
- Ριζοσπαστικό Κόμμα (R.P.): 9,2%
Πρόεδρος: V. Seselji
- Δημοκρατικό Κόμμα Σερβίας (D.P.S.): 8,4%
Πρόεδρος: V. Kostunica
- Ενωμένη Γιουγκοσλαβική Αριστερά (J.U.L.): 3%

Τα ανωτέρω ποσοστά του S.P.S., σύμφωνα με την σφυγμομέτρηση, ισχύουν αν συμμετάσχει στις εκλογές χωρίς τους παρόντες συμμάχους του. Σε περίπτωση που κατέλθει στις εκλογές με την συμμαχία του J.U.L., το ποσοστό του πέφτει στο 21%, αν προστεθεί στη συμμαχία και το R.P. του V. Seselji, τότε το ποσοστό του πέφτει στο 14,5%.

- Παρακαλώ να διαβιβάσετε τους θερμούς χαιρετισμούς μου στον Πρωθυπουργό κ. Κ. Σημίτη και στον Υπουργό Εξωτερικών κ. Γ. Παπανδρέου.

Οικονομικοπολιτική Κατάσταση και Διαφαινόμενες Εξελίξεις.

Η οικονομική κατάσταση στη Γιουγκοσλαβία είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ορισμένους οικονομικούς δείκτες:

Τον Ιανουάριο 2000 η βιομηχανική παραγωγή της χώρας ήταν 22,8% χαμηλότερη από αυτήν του Δεκεμβρίου 1999 και 15,9% χαμηλότερη από την αντίστοιχη του Ιανουαρίου 1999. Σε σχέση με τον Ιανουάριο 1991 (χρονιά έναρξης του εμφυλίου πολέμου) είναι χαμηλότερη κατά 61,4%.

Το εξωτερικό εμπόριο της χώρας, τον Ιανουάριο 2000 μειώθηκε κατά 37,9% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο 1999.

Ο μέσος καθαρός μισθός είναι DM 80 ή 13.500 δρχ. Ο αντίστοιχος μέσος μισθός στην Αλβανία είναι διπλάσιος. Ο μέσος μισθός Ιανουαρίου 2000 είναι σε πραγματικές τιμές 11% χαμηλότερος του αντίστοιχου μηνός του 1999.

Πηγή: Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία Γιουγκοσλαβίας.

Ο κοινωνικός ιστός έχει διαρραγεί, με αποτέλεσμα την βαθύτατη απογοήτευση του λαού, ο οποίος δεν μπορεί να δει κάποιο μεσοπρόθεσμο και ρεαλιστικό δρόμο. Η μεσαία τάξη είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη. Υπάρχουν πολλοί φτωχοί και λίγοι πλούσιοι, οι οποίοι είναι εκλεκτοί και στηρίγματα του καθεστώτος.

Η Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας διαπερνάται από τριών ειδών σοβαρές αντιθέσεις:

Α. Εθνοτικές: Αντιθέσεις Σέρβων και Αλβανών Κοσσυφοπεδίου, Σέρβων και Μουσουλμάνων Σερβίας, Σέρβων και Μαυροβουνίων.

Β. Πολιτικές: Οι σχέσεις μεταξύ κυβερνητικού συνασπισμού (Σοσιαλιστικό Κόμμα, JUL, Ριζοσπαστικό Κόμμα) και αντιπολίτευσης είναι κάκιστες. Το ίδιο συμβαίνει και με τις σχέσεις μεταξύ κυβερνητικού συνασπισμού στη Σερβία και του αντίστοιχου στο Μαυροβούνιο. Οι αντιθέσεις τους περιλαμβάνουν βαθύτατες διαφωνίες σε ζητήματα Δημοκρατίας, εξωτερικής και οικονομικής πολιτικής.

Γ. Περιφερειακές: Αυτές είναι και οι πιο επικίνδυνες και διαλυτικές. Πέραν της τραγικής αντίθεσης Σερβίας – Κοσσυφοπεδίου υπάρχουν και αυτές Σερβίας – Μαυροβουνίου και εν δυνάμει Σερβίας – Βοϊβοστίνιας, Σερβίας – Σαντζακ.

Καταλύτης για όλα τα προβλήματα που περιγράψαμε, είναι το καθεστώς της Σερβίας υπό την αρχηγία του S. Milosevic.

Κατά τη γνώμη μας, είναι αδύνατη η έγκυρη ανάλυση της παρούσας κατάστασης στην Ο. Δ. Γιουγκοσλαβίας δίχως την βαθιά κατανόηση, χωρίς αυταπάτες, της φύσης του πολιτικού καθεστώτος της Σερβίας. Αν και μια λεπτομερής ανάλυση του τελευταίου εκφεύγει των ορίων της παρούσας έκθεσης, ωστόσο θεωρούμε χρήσιμο να αναφέρουμε επιγραμματικά τα χαρακτηριστικά του, τα οποία καθοδηγούν και την γενικότερη πολιτική του:

1. Ο πολιτικός και ιδεολογικός τους λόγος είναι αμάλγαμα τριτοδιεθνιστικής ρητορικής, σλαβικού εθνικισμού και αντιδυτικισμού.
2. Η πολιτική κουλτούρα των στελεχών του και ειδικότερα της ηγεσίας του είναι μονοκομματική και αυταρχική.
3. Τρέφουν πολύ μικρή εκτίμηση σ' ό,τι έχει να κάνει με τις πολιτικές ελευθερίες και την ανοχή. Δεν μπορούν να διανοηθούν ότι είναι δυνατόν να χάσουν ή να μοιραστούν εξουσία.
4. Θεωρούν, η πρακτική τους το έχει αποδείξει, ότι η ισχύς και η επιθετικότητα είναι το κύριο μέσο επίλυσης των διαφορών τους με τους αντιπάλους τους, είτε στο εσωτερικό της χώρας τους, είτε στο εξωτερικό.
5. Κύριο μέσο πολιτικής λειτουργίας του στο εσωτερικό της χώρας, είναι η πολιτική του φόβου (politics of fear). Χρησιμοποιώντας αποτελεσματικά όλους τους φόβους που έχουν δημιουργηθεί στον πληθυσμό από τη μακροχρόνια πολεμική σύρραξη, σε συνδυασμό με την ιδεολογική χρήση της ιστορίας, επιτυγχάνουν τη χειραγώγησή του.

Αν ακολουθήσουμε την κλασική τυπολογία των πολιτικών καθεστώτων του Robert Dahl, τότε το καθεστώς της Σερβίας πρέπει να καταταχτεί στα λεγόμενα «αποκλειστικά καθεστώτα» (inclusive regimes). Σ' αυτά, τυπικά λειτουργούν θεσμοί (κοινοβούλιο, κόμματα, κ.λ.π.). Στην πραγματικότητα αποτελούν το άλλοθι μονοκομματικής άσκησης της εξουσίας, μέσω ασφυκτικού ελέγχου των θεσμών και μηχανισμών του κράτους.

Σημαντική πλευρά της λειτουργίας του καθεστώτος, είναι ο έλεγχος των χρημάτων από τα έσοδα της εκμετάλλευσης της οικονομίας της χώρας, όπως και αυτών από τις παράνομες δραστηριότητες (μαύρη αγορά, κ.λ.π.).

Τρεις είναι οι κυριότεροι κύκλοι ελέγχου αυτών των δραστηριοτήτων:

- α). Ο Milosevic και ο στενός κύκλος εξουσίας (η σύζυγος του Mirjana, ηγετικά στελέχη του JUL* κ.λ.π.).
- β). Η Μαφία. Ελέγχει την εσωτερική και διασυνοριακή μαύρη αγορά (καύσιμα, τσιγάρα, κ.λ.π.).
- γ). Υπηρεσίες Ασφάλειας του κρατικού μηχανισμού με σχετική αυτονομία από τον στενό κυβερνητικό έλεγχο. Η δολοφονία του Υπουργού Αμυνας Bulatovic αποδίδεται από συνήθως καλά πληροφορημένους πολιτικούς αναλυτές στο Βελιγράδι, στη διαμάχη μεταξύ των πολιτικών μυστικών υπηρεσιών της Σερβίας και των αντίστοιχων των Ενόπλων Δυνάμεων.

*JUL (Γιουγκοσλαβική Ενωμένη Αριστερά): Το κόμμα που έχει ιδρύσει η σύζυγος του Milosevic Mirjana Markovic, το οποίο στο σύνολό του αποτελείται από «επιχειρηματίες» πιστούς στο καθεστώς.

Επίδικο, οι προμήθειες της στρατιωτικής βιομηχανίας. Ο συλληφθείς ως κυριότερος ύποπτος για τη δολοφονία του Arkan, είναι άνθρωπος του υπόκοσμου, γνωστός από χρόνια ως από τα «χαιδεμένα παιδιά» των πολιτικών μυστικών υπηρεσιών της χώρας.

Είναι φανερό ότι αυτός ο τρόπος ελέγχου της οικονομίας, αφορά ύψιστα επενδυμένα συμφέροντα της ιθύνουσας σήμερα τάξης, τα οποία όχι μόνο θα χάσουν αν απωλέσουν την εξουσία, αλλά και θα διωχθούν ποινικά. Κατά συνέπεια, είναι φυσιολογική η με κάθε τρόπο επιδίωξη διατήρησης της εξουσίας τους.

Τὰ Ανοιχτά Μέτωπα.

Σε συνδυασμό με τα προεκτεθέντα, θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε συνοπτικά την κατάσταση στα δύο πιο σημαντικά ανοιχτά μέτωπα της Σερβίας: Το Κόσσοβο και το Μαυροβούνιο.

Α. Κόσσοβο: Δεν θα επιμείνουμε στο ιστορικό του προβλήματος, ούτε στην κατάσταση που διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια και μετά την επέμβαση του ΝΑΤΟ. Αυτά είναι γνωστά. Πάντως, γεγονός είναι ότι: α) Η επέμβαση του ΝΑΤΟ έχει δημιουργήσει μια εντελώς νέα κατάσταση, η οποία είναι μάλλον τετελεσμένο γεγονός. β) Οι προσπάθειες επανένταξης και συμβίωσης των δύο κοινοτήτων έχουν αποτύχει, προς το παρόν τουλάχιστον. γ) Η λεγόμενη διεθνής κοινότητα, ως σύνολο, δεν φαίνεται να έχει καθαρή άποψη για το δέον γενέσθαι.

Το ερώτημα που τίθεται είναι: Είναι δυνατόν να επιστρέψει το Κόσσοβο στο status quo ante; Κατά τη γνώμη μας, είναι πολύ δύσκολο έως αδύνατο. Κι αυτό για τους εξής λόγους: α) Το δημογραφικό είναι συντριπτικά υπέρ των Αλβανοκοσσοβάρων. β) Η επέμβαση του ΝΑΤΟ έχει δώσει μια τεράστια δυναμική στους Αλβανοκοσσοβάρους, οι οποίοι θεωρούν ότι η επέμβαση έγινε για να απελευθερωθούν. γ) Το Κόσσοβο με το δεδομένο, ιστορικά βεβαρυμένο, παρελθόν του και τον πληθυσμιακό συσχετισμό, έγινε δυνατό να υπάρξει στην μεταπολεμική Γιουγκοσλαβία μόνο όταν αυτή ήταν μια ευρύτερη πολυεθνική κρατική οντότητα. Όταν αυτή η κρατική οντότητα έχει διαλυθεί και οι συνιστώσες σλαβικές εθνότητες έχουν αποκτήσει τη κρατική τους αυτοτέλεια, είναι ρεαλιστικό να αναμένουμε ότι οι Αλβανοκοσσοβάροι, μη σλαβικός πληθυσμός, θα δεχτούν να ενταχθούν στη Σερβική κρατική οντότητα, έστω και με ειδικά δικαιώματα; δ) Η πίεση επί των Αλβανοκοσσοβάρων προς την αντίθετη κατεύθυνση δεν φαίνεται σοβαρή. Οι χώρες της Ε.Ε. δεν έχουν ενιαία και καθαρή γραμμή. Οι ΗΠΑ, έστω και ανομολόγητα, υποδαυλίζουν την ανεξαρτησία του Κόσσοβου.

Κατά τη γνώμη μας, η κατάσταση θα παραμείνει ασταθής επί μακρό χρονικό διάστημα με συνεχή επεισόδια μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Μεσοπρόθεσμα, η μόνη «λύση» είναι η επί μακρό παρουσία των στρατευμάτων της ΚFOR.

Όσον αφορά τη στάση της Ελλάδας στο συγκεκριμένο θέμα, για πολύ σαφείς λόγους πρέπει να ζητά την εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων του Σ.Α. του ΟΗΕ. Ωστόσο, θεωρούμε πολύ σημαντικό να αναλύσει ρεαλιστικά δύο κρίσιμα ζητήματα: α) Είναι δυνατή η επανένταξη του Κόσσοβου στον κορμό της Σερβίας με την οποιαδήποτε μορφή και την οποιαδήποτε κυβέρνηση στη Σερβία; β) Ποια είναι η πολιτική των ΗΠΑ σε συνάρτηση με τις γενικότερες επιδιώξεις τους στην περιοχή;

Η απέχθεια της χώρας μας σ' οποιαδήποτε αλλαγή συνόρων στην περιοχή είναι λογική και δικαιολογημένη. Τι γίνεται όμως αν νέοι συσχετισμοί δυνάμεων και τετελεσμένα γεγονότα ωθούν τα πράγματα σε διαφορετική πορεία;

Ουσιαστικά τα σύνορα στην Βαλκανική έχουν αλλάξει, αφού στη θέση της μίας και ενιαίας Γιουγκοσλαβίας έχουν δημιουργηθεί πέντε χώρες. Αυτό, από μόνο του, δημιουργεί μια νέα δυναμική και νέα γεωπολιτικά δεδομένα. Γι' αυτό επιμένουμε ότι τα αρμόδια υπουργεία της κυβέρνησης, πρέπει να επεξεργαστούν σενάρια πολιτικής στάσης της χώρας για τις οποιεσδήποτε εξελίξεις. Διαφορετικά, είναι μεγάλος κίνδυνος να καταλειφθούμε εξ απίνης.

Β. Μαυροβούνιο: Μέχρι πριν από δύο χρόνια, τίποτα δεν έδειχνε ότι το Μαυροβούνιο θα αποτελούσε πρόβλημα για την Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας. Ολα άλλαξαν, όταν το μεγαλύτερο μέρος της πολιτικής του ηγεσίας υπό τον πρωθυπουργό Μίλο Τζουγκάνοβιτς διαφοροποιήθηκε και αποστασιοποιήθηκε από το καθεστώς της Σερβίας.

Κατά τη γνώμη μας ο Τζουγκάνοβιτς, ο οποίος στο μεταξύ εκλέχθηκε πρόεδρος της Δημοκρατίας, δεν σκόπευε στη πλήρη ανεξαρτητοποίηση του Μαυροβουνίου από τη Σερβία. Περισσότερο στόχευε στη μεγαλύτερη ανεξαρτησία της χώρας του εντός των ορίων της Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας. Όμως αυτή καθ' αυτή η ενέργεια του σε συνδυασμό με την πιθανή επί-

Όπως διαμορφώνεται η συνολική πολιτική ατμόσφαιρα, υπό τις παρούσες συνθήκες, η σύγκρουση προετοιμάζεται. Αμφότερες οι πλευρές γνωρίζουν ότι μια τέτοια εξέλιξη θα είναι ιδιαίτερα επικίνδυνη και μάλλον ανεξέλεγκτη.

Συνοπτικά, οι μοχλοί πίεσης που έχει η κάθε πλευρά στη διάθεσή της είναι:

- Σερβία.

α. Εσωτερικές αντιθέσεις: Το καθεστώς εκμεταλλεύεται την αντίδραση και αντίθεση σημαντικής μερίδας των Μαυροβούνιων (κυρίως στα βόρεια της χώρας) σ' οποιαδήποτε προοπτική απόσχισής τους από τη Σερβία.

β. Ο Ομοσπονδιακός στρατός: Στο Μαυροβούνιο εδρεύει ένα Σώμα στρατού, το οποίο ελέγχεται απολύτως από το Βελιγράδι.

γ. Εσωτερικές Αντιθέσεις της Εκκλησίας: Από καιρό έχει αναπτυχθεί σημαντική αντίθεση στους κόλπους της Ορθόδοξης Εκκλησίας του Μαυροβουνίου, όπου η μια πλευρά υποστηρίζει την απόλυτη διοικητική της σύνδεση με το Πατριαρχείο της Σερβίας, ενώ η άλλη υποστηρίζει το αυτοκέφαλο της. Η δεύτερη υπέβαλλε ήδη σχετική αίτηση στις δικαστικές αρχές του Μαυροβουνίου. Φυσικά, η κυβέρνηση του Μαυροβουνίου υποστηρίζει αυτή τη δεύτερη πλευρά.

δ. Μουσουλμάνοι του Σάντζακ*: Ο κυριώτερος ηγέτης των Μουσουλμάνων του Σάντζακ Σουλεϊμάν Ουγκλιάνιν υποστηρίζει την ενότητα των Μουσουλμάνων της Σερβίας και Μαυροβουνίου, στα πλαίσια της Ομοσπονδιακής Γιουγκοσλαβίας. Είναι πιθανόν όταν η κυβέρνηση του Μαυροβουνίου κηρύξει δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία του, οι Μουσουλμάνοι του Σάντζακ να υποκινήσουν τους ομόθρησκους τους στο Μαυροβούνιο να ζητήσουν την αυτονομία τους.

Κατά τη γνώμη μας, αυτή η εκδοχή δεν έχει πολλές πιθανότητες επιτυχίας για τον λόγο ότι οι Μουσουλμάνοι του Μαυροβουνίου συνεργάζονται και συμμετέχουν στη κυβέρνηση.

*Σάντζακ: είναι περιοχή του Νότου της Σερβίας, η οποία συνορεύει από Βορρά με το Μαυροβούνιο, όπως και με το Κόσσοβο και την Βοσνία. Έχει 352.000 κατοίκους, εκ των οποίων το 60% είναι Μουσουλμάνοι. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Τιποϊκής Γιουγκοσλαβίας είχαν status συστατικού λαού της χώρας. Ο Σ. Ουγκλιάνιν, ενώ του είχαν απαγγελθεί κατηγορίες από τις δικαστικές Αρχές της Σερβίας για αποσχιστικές ενέργειες, με αποτέλεσμα να καταφύγει στη Τουρκία και να παραμείνει εκεί επί διετία, επέστρεψε προ μηνών στο Σάντζακ χωρίς οι Σερβικές Αρχές να τον συλλάβουν. Το γεγονός αυτό εντείνει τις υποψίες, ότι το καθεστώς της Σερβίας έχει έρθει σε συμφωνία μαζί του, με αντάλλαγμα μεταξύ των άλλων τη κινητοποίηση των Μουσουλμάνων του Μαυροβουνίου εναντίον του Τζουγκάνοβιτς.

- Μαυροβούνιο.

α. Λαϊκή Συσπείρωση: Η κυβέρνηση του Μαυροβουνίου είναι βέβαιη ότι σε περίπτωση πολεμικής αναμέτρησης με τη Σερβία, τουλάχιστον τα 2/3 του πληθυσμού θα υπερασπισθούν σθεναρά την ανεξαρτησία τους. Λαμβάνοντας υπόψη την παράδοση και την ορεσίβια υπερηφάνεια και σκληρότητα των Μαυροβουνίων, είναι βέβαιο ότι αυτό θα συμβεί.

β. Εκπαιδευμένη Αστυνομία: Η κυβέρνηση, εκτιμώντας ότι η σύγκρουση με τον Milosevic είναι ορατή, έχει δημιουργήσει ένα καλά εκπαιδευμένο και εξοπλισμένο Αστυνομικό Σώμα, απόλυτα ελεγχόμενο από αυτήν.

γ. Διεθνής Κοινότητα: Η κυβέρνηση είναι βέβαιη ότι σε περίπτωση στρατιωτικής επίθεσης από τη Σερβία, η Διεθνής Κοινότητα (NATO, ΗΠΑ) θα προστρέξουν για βοήθεια.

Είναι φανερό ότι και οι δύο πλευρές φοβούνται την πολεμική σύρραξη. Σε μια τέτοια περίπτωση είναι σχεδόν βέβαιο ότι **αν και ο πόλεμος μπορεί να αρχίσει στο Μαυροβούνιο, θα τελειώσει στη Σερβία**. Αυτό σημαίνει εμφύλιο πόλεμο. Αν και αυτή είναι μια απωθητική εκδοχή, κατά τη γνώμη μας ο Milosevic δεν θα διστάσει να «μπει στο τρελοκομείο» αν κρίνει ότι είναι το τελευταίο του χαρτί για την πολιτική του επιβίωση. Είναι άλλωστε γνωστή η άποψή του, την οποία έχει εφαρμόσει κατά κόρον καθ' όλη τη διάρκεια της εξουσίας του, ότι «αν θέλεις να λύσεις ένα πρόβλημα δημιούργησε ένα άλλο». Σ' αυτή τη περίπτωση θεωρούμε ως πιθανό χρόνο έναρξης της αντιπαράθεσης το φθινόπωρο, όπου οι ΗΠΑ θα είναι απασχολημένες με τις προεδρικές εκλογές.

Η διάλυση της πρώην Γιουγκοσλαβίας, που άρχισε επίσημα το 1991 και οφείλεται, κατά τη γνώμη μας, πρωταρχικά σε ενδογενείς παράγοντες και δευτερογενώς σε εξωγενείς, φθάνει στην τελευταία πράξη του δράματος. Ποια θα είναι η κάθαρση; Ο περαιτέρω ακρωτηριασμός της Ο.Δ. Γιουγκοσλαβίας, ουσιαστικά της Σερβίας; Ο εμφύλιος πόλεμος; Αμφότερες οι εκδοχές πιθανές.

Η επεξεργασία πολιτικών αποφυγής αυτών των εξελίξεων είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τους εξής λόγους:

A. Το καθεστώς Milosevic για τους λόγους που αναφέρουμε παραπάνω παράγει συνεχείς κρίσεις, ενώ παράλληλα είναι αδύνατον να αυτομεταρρυθμιστεί.

B. Η πλειοψηφία της πολιτικής ελίτ του Μαυροβουνίου και του λαού του δεν είναι διατεθειμένοι να συνυπάρξουν στο ίδιο κράτος με το καθεστώς Milosevic, ούτε φαίνονται επίσης διατεθειμένοι να περιμένουν τον εκδημοκρατισμό της Σερβίας.

Γ. Οι Αλβανοκοσσοβάροι δεν είναι διατεθειμένοι πλέον να παραμείνουν στην επικράτεια της Σερβίας κάτω από οποιοδήποτε πολιτικό καθεστώς και αν επικρατήσει στην τελευταία.

Επειδή το καθήκον και ο ρόλο της πολιτικής είναι να δίνει λύσεις αποφεύγοντας τις πολεμικές και αποσταθεροποιητικές συγκρούσεις, τίθεται το ερώτημα: Είναι δυνατόν να προσφερθεί λύση διαφυγής στο καθεστώς Milosevic; Μια τέτοια έξοδος διαφυγής ίσως θα μπορούσε να είναι η λύση «Ripochet», δηλαδή μια σταδιακή μετάβαση στη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία με την παραμονή στον κρατικό μηχανισμό σημαντικού μέρους των ανθρώπων του καθεστώτος, ενώ για τον Milosevic θα επιφυλασσόταν ένας τιμητικός τίτλος και εγγυήσεις μη δίωξης του ιδίου και της οικογένειάς του. Αυτό βέβαια θα προϋπέθετα εμπλοκή της Διεθνούς Κοινότητας, η οποία θα έδινε αυτές τις εγγυήσεις. Αυτό ίσως θα αποτελούσε μια λύση.

Γ. Νικολάου

Δ. Μπατζελής